

شهر - منطقه‌های جهانی

نویسنده: آلن جان اسکات

مترجم: پانته ا لطفی کاظمی

ناشر: انتشارات پردازش و برنامه ریزی شهری

روح انگیز طاهری

شهر - منطقه‌ها اختصاص دارد. سه فصلی که در این بخش ارائه می‌شوند گواهی قوی بر برخی چالش‌ها و فرصت‌های مختلفی است که توسط پدیده‌ی جهانی شدن و توسعه‌ی شهر - منطقه‌ها ایجاد گردیده‌اند. همچنین نویسندگان مطالب این بخش مسائل بفرنجی را که صاحبان مناصب تصمیم‌سازی و مشاوره در دنیای مدرن، به واسطه‌ی ریشه‌دار شدن هرچه بیشتر این پدیده باید با آن روبرو شوند، روشن می‌سازند. صرف نظر از اینکه آیا موضوعات اصلی در رابطه با چگونگی بهترین برداشت مکان‌های خاص از منافع رقابتی‌شان در یک دوره‌ی جهانی‌سازی، یا چگونگی حل کردن مشکلات فقر، یا چگونگی باقی ماندن و پیشرفت یک فرهنگ منطقه‌ای خاص مانند کیک در نظام جهانی جدید هستند یا خیر، این فصول به طور چشمگیری، پیچیدگی و بحث‌انگیزی موضوعات سیاسی موجود را به نمایش می‌گذارند.

بخش سوم در یک مقاله به این سؤال می‌پردازد که «آیا شهر - منطقه‌ی جهانی یک پدیده‌ی جدید جغرافیایی است؟» پدیده‌ی شهرنشینی در مقیاس گسترده، موضوع دائمی بحث‌های قرن بیستم بوده است. با تکامل یافتن بحث‌ها، عناوین مختلفی برای هدف اصلی

کتاب حاضر از هفت بخش و ۱۴ فصل تشکیل شده است که هر بخش منتخبی از سلسله مقالات ارائه شده در کنفرانس شهر - منطقه‌های جهانی (لس آنجلس ۱۹۹۹) است. از ویژگی‌های خوب کتاب می‌توان به استفاده‌ی بسیار از جداول و نمودارها اشاره کرد که در بخش‌های مختلف برای فهم بهتر مطالب آورده شده‌است.

بخش اول به بحث‌های آغازین اختصاص دارد. فصل اول به ارائه‌ی یک تصویر ذهنی کلی از سؤالات، مباحثات و تجربیات خاصی که از طریق تحقیق در مورد شهر - منطقه‌های جهانی به دست آمده است، می‌پردازد. این فصل طیفی گسترده از بسیاری موضوعات مربوط، از پایه‌های اقتصادی شهر - منطقه‌های جهانی گرفته تا روابط سیاسی حاصله از آن‌ها را شامل می‌شود و اگر تلاش برای اظهارنظر معین درباره‌ی این موضوعات داشته‌باشد، بدون شک برای پاسخگویی به چنین مقوله‌ای که هنوز تحقیق در مورد آن ادامه دارد، طراحی نشده است. فصل اول پس زمینه‌ای برای بحث‌ها و اختلاف‌نظرهایی است که در سراسر کتاب به چشم می‌خورد.

بخش دوم به سؤالات عملی در مورد جهانی شدن و توسعه‌ی

مقاله‌ی دوم با عنوان «حکومت محلی و تنوع اجتماعی در دنیای در حال توسعه» چالش‌های جدید برای شهر_منطقه‌های در حال جهانی شدن را بررسی می‌کند. ابتدا به این مطلب می‌پردازد که آیا تفاوتی بین شهرهای رغابتی در شمال و جنوب وجود دارد یا نه؟ سپس شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه و برخی سیاست‌های حکومتی را بررسی می‌کند و در نهایت به این نتیجه می‌رسد که الگوهای برنامه‌ریزی راهبردی که خاستگاه آنها در شهرهای شمالی بوده است، در شهرهای جنوب با نیروی قابل توجه، اما موفقیت‌های مختلف، مورد استفاده قرار گرفته‌است. اگرچه به لحاظ توسعه الگوهای مشابه بسیاری وجود دارد، اما شرایطی که تحت آنها برنامه‌ریزی راهبردی می‌تواند موفق گردد، به طرق مختلف تفاوت می‌یابد. عواملی مثل رشد سریع شهرنشینی، توسعه‌ی گسترده‌ی شهر- منطقه‌ها، تنوع اجتماعی و پخشایش کالبدی و منابع درآمدی بسیار پایین برای توسعه‌ی شهری، از عوامل اصلی در شهرنشینی کشورهای در حال توسعه می‌باشد.

مقاله‌ی سوم با عنوان «نوآوری و ریسک‌پذیری»، نحوه‌ی اداره‌ی شهرها در آمریکای لاتین را مورد بررسی قرار می‌دهد. این مقاله ۱۷ نوآوری را در سطح ملی در آمریکای لاتین مورد مطالعه قرار داده است. نتیجه‌ی حاصله از این تحقیق آن بوده است که روی آوردن به نوآوری، موتوری است که از دستورات و فرمان‌های محلی برای حصول و نگهداری گام‌های بعدی اصلاحات در آمریکای لاتین، قدرتمندتر است. این تجربیات درس‌های مفیدی درباره‌ی فرآیند اصلاحات به دست می‌دهد و نگاهی به پویایی‌های تغییر دارد، پویایی‌هایی که باید برای رویارویی با چالش‌های شهر_منطقه‌های جهانی در دهه‌های آینده از آنها سود جست.

مقاله‌ی چهارم با عنوان «رقابت بین شهری و مسئله‌ی بهبود

تحقیق به کارگرفته شده‌است: شهر میلیونی، شهر نخستین، مادرشهر، مجموعه‌ی شهری، کلان شهر و غیره که با هر مرحله‌ی جدید از بحث، سطوح بالاتری از پیچیدگی - به لحاظ نظری و علمی - را همراه خود آورده است. ایده‌ی شهر- منطقه‌های جهانی، مرحله‌ی جدیدی از روند فکری این گروه اصطلاحات است. در واقع آنچه امروزه بیشتر درباره‌ی فرآیند شهرنشینی مهم است، در شهر- منطقه‌های به هم پیوسته‌ی جهانی قابل درک است. ظهور شهر منطقه‌ها به عنوان مفاصل اصلی جغرافیایی جهانی، به وسیله‌ی شکل‌گیری زیرساخت‌های سازمانی جدید منطقه‌ای تحکیم می‌گردد. فصل‌های مربوط به این بخش همگی مربوط به ویژگی دوگانه‌ی شهر_منطقه‌ها به عنوان «مراکز شبکه‌های جهانی» و «مکان‌های پیچیده با معنی و منطق داخلی قدرتمند» است.

بخش چهارم به «شهر- منطقه‌های جهانی در آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین: چالش‌های سیاسی و اقتصادی» اختصاص دارد. این بخش از پنج مقاله تشکیل شده است. مقاله‌ی اول با عنوان «نقش اقتصادی و تناقض‌های فضایی شهر_منطقه‌های جهانی»، به ماهیت و نقش شهر- منطقه‌های جهانی از دیدگاه‌های نظری، توأم با روندی متناقض تحول فعلی آنها اختصاص دارد که به تظاهرات فضایی‌شان مربوط می‌گردد. برای این منظور ابتدا در زمینه‌ی عملکردی، جهانی شدن و رقابت بین شهرها بررسی می‌شود و سپس در زمینه‌ی شناختی، شهرهای جهانی به عنوان موجودیت‌های عملکردی و نمادین بررسی می‌شوند. مورد مطالعه قرارداد ارتباط بین عملکرد اقتصادی، اندازه و شکل فضایی شهر- منطقه‌های جهانی، هدف اصلی این بخش می‌باشد. در پایان نیز در زمینه‌ی تکاملی، تناقض‌های فضایی و شکل کلان شهرها بررسی می‌شود.

را بررسی می‌کند. در پایان نیز مسئله‌ی شهروندی اسلامی را بررسی می‌کند و این جمع‌بندی را ارائه می‌کند که اسلامی شدن سیاست‌ها در استانبول و بیان یک شهروندی اسلامی، یک پدیده‌ی ناپایدار یا لزوماً بنیادگرایانه نیست. پروژه‌ی غربی شدن و مدرنیزه شدن که در حال حاضر بر زمینه‌ای سست قرار گرفته است، با جهانی شدن و پست مدرنیزه شدن استانبول حتی سست‌تر نیز می‌گردد. درحالی که دیدگاه سکولار بین کسانی که به غرب برای یافتن چشم‌اندازی از شهروندی مدرن می‌نگرد و کسانی که به دنبال جامعه‌ی مدنی هستند تقسیم شده است، اما سایر گروه‌های اجتماعی - که اسلام‌گرایان در بین آنها قرار دارند- نیز وجود دارند که به دنبال بیان اشکال هویتی و شهروندی از طریق نگرستن به شرق هستند.

بخش ششم با عنوان نظم جمعی جدید شهر - منطقه‌های جهانی مقاله‌ای با عنوان حکمرانی بر شهرها و مناطق به بررسی تجدید ساختار کشوری در عصر جهانی می‌پردازد. منطقه‌گرایی جدید به همان اندازه که یک ساختار سیاسی است، تغییری از الگوهای تولید اقتصادی و مکانی نیز هست. از این رو مسائلی که به واسطه‌ی منطقه‌گرایی جدید ایجاد شده‌اند، تا حد زیادی بر نظم جمعی داخلی شهر - منطقه‌های جهانی متمرکز گشته‌اند (مانند تمرکز بر وضعیت آنها به عنوان جوامعی با نیازها و اهداف گسترده، در محدوده‌ی مسائلی چون هویت فرهنگی، رفاه اجتماعی یا رقابت و رشد). بدین علت نظم جمعی داخلی شهر - منطقه‌های جهانی تابع جریان‌های مختلف و آشفتگی سیاسی است. این فصل می‌کوشد تا ثابت نماید که منطقه‌گرایی در واقع پدیده‌ای شدیداً متنوع است. تأثیرات تغییر اقتصادی از طریق فرهنگ، مؤسسات، نهادها و سیاست انتقال می‌یابد. حقیقت آن است که مناطق به عنوان سامانه‌های قواعد اجتماعی و عاملین فضاها ملی و جهانی، ایجاد و مجدداً ایجاد می‌شوند، اما این امر فرآیندی پیچیده و چند بعدی است. جبرگرایی اقتصادی، از نوع مارکسیستی یا نئولیبرال، قادر به توضیح درخور توجهی نیست.

بخش هفتم که بخش پایانی کتاب است، پی‌گفتار موضوعات زیست محیطی است و مروری دارد بر سیاست‌های زیست محیطی شهر - منطقه‌های جهانی (با تأکید ویژه بر کشورهای در حال توسعه) شهر - منطقه‌های جهانی در تمام بخش‌های دنیا مستعد تباهی جدی زیست محیطی به شکل انواع بلایا و آلودگی‌ها هستند. این مشکل از یکسو به دلیل تراکم انواع آلودگی‌ها و از سوی دیگر به دلیل شکست‌های جدی بازار است که اغلب به ایجاد سطوح نامناسب عملکردی برای بخش خصوصی می‌انجامد.

اقتصادی» به جهانی شدن و بحران در آسیا می‌پردازد. آشفتگی اقتصادی که به اقتصاد باز شرق و جنوب شرق آسیا از سال ۱۹۹۷ وارد گردید، به عنوان تنها مورد در ارتباط جهانی شدن سرمایه‌ی مالی با هم‌قطار سرمایه‌داری آن تصویر شده است. چنین اتفاقی در هرحال شامل مجموعه‌های پیچیده از بحران‌هایی است که آینده‌ی اقتصادی جوامع و قابل سکونت بودن شهرهای آنها را تهدید می‌نماید. این مقاله به بررسی بحران‌هایی مثل بحران زیست محیطی، فقدان بهبودپذیری اقتصادی، بحران‌های حکومتی، بحران‌های رفاه انسانی، بحران‌های مالی، فقر جدید شهری، تغییر یافتن موقعیت‌های رقابتی و بسیاری بحران‌های دیگر در آسیا می‌پردازد.

آخرین مقاله‌ی این بخش به «تغییر موقعیت شهر - منطقه‌ها» به ویژه کره پس از بحران اختصاص دارد. این فصل با هدف بررسی تأثیرات و واکنش‌ها نسبت به بحران‌های اقتصادی اخیر، با تمرکز ویژه بر بعد فضایی چنین تأثیرات و واکنش‌هایی است. بخش اول به معرفی تأثیرات اصلی فضایی این بحران‌ها می‌پردازد و بخش دوم به بررسی واکنش‌های سیاسی نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی می‌پردازد. بخش سوم راهبردهای بلندمدت را برای حفاظت موقعیت کره در آسیای شرقی معرفی می‌نماید. درحالی که این راهبردها و واکنش‌های سیاسی ممکن است به دستیابی مجدد اقتصاد کره در امر رقابت کمک نماید، به ایجاد موضوعات مختلفی همچون توجه به رفاه اجتماعی، برابری منطقه‌ای و حکومت منطقه‌ای - در دو سطح داخلی و بین‌المللی - می‌انجامد. آخرین بخش مقاله برخی از موضوعات را به منظور تعیین گزینه‌هایی برای حاکمیت منطقه‌ای در شهر - منطقه‌های بزرگ آسیای شرقی مورد بررسی قرار می‌دهد.

بخش پنجم با عنوان «پرسش‌هایی در خصوص شهروندی» در دو مقاله به بررسی «شهروندی و جهانی شدن» و «راه‌های متضاد استانبول به سوی شهروندی» می‌پردازد. مقاله‌ی اول با تأکید بر حساس بودن شهرها بویژه مناطق کلان شهری به عنوان مکان‌هایی برای تأثیر دموکراسی جهانی و عرصه‌های راهبردی برای ایجاد تابعیت‌های جدید، دموکراسی‌سازی در قرن بیستم را بررسی می‌کند. همچنین نگاهی می‌کند به حقوق شهروندی در سائوپائولو و چگونگی گسترش آن و مسئله‌ی تابعیت شهری در بین ساکنان غیر ملی در «اوشن ساید» کالیفرنیا جنوبی.

مقاله‌ی دوم به بررسی روند اسلامی سازی و جهانی شدن در استانبول می‌پردازد. به این منظور ابتدا به بررسی پست مدرنیسم، جهانی شدن و شهر - منطقه‌های جهانی می‌پردازد - چراکه هر بحثی در مورد شهروندی به طور اجتناب‌ناپذیری موضوعات مربوط به مدرنیسم، پست مدرنیسم و جهانی شدن اقتصادی، فرهنگی و سیاسی را دربر می‌گیرد- و سپس اسلامی‌سازی خط مشی‌ها و جهانی شدن هویت‌ها